

Resa, sittande i rullstol i färdtjänstbuss

Bakgrund

I första hand bör personen flytta över till fordonssäte och använda fordonets trepunktsbälte vid transport. Om fordonssäte används ska rullstolen fastsättas enligt regler eller förvaras i bagageutrymme.

I andra hand om personen sitter kvar i rullstolen ska rullstolen förankras framåtvänt och personen använda separat trepunktsbälte som är förankrat i fordonet.

Många rullstolsleverantörer har krocktestat sina rullstolar. I respektive bruksanvisning finns angivet om rullstolen är krocktestad och vilka krav som ska vara uppfyllda sittande i rullstol vid bilfärd.

Lagrum och styrande förutsättningar

Krav på färdtjänstbussar:

Enligt transportstyrelsen författningssamling TSFS 2016:22 (bilaga 1 kap 19) som gäller bilar som tagits i bruk från 1 juli 2010, ska de vara besiktigade och registrerade utifrån tre olika krav. Däremot behöver inte alla tre kraven vara uppfyllda.

Det är kommunen själva som väljer utifrån vilka krav deras färdtjänstbussar ska vara upphandlade. Vilket innebär att man inte alltid kan räkna med att det finns rygg och nackstöd ex, dock måste alltid godkända fasthållningsanordningar för rullstol och den rullstolsburne finnas.

https://transportstyrelsen.se/TSFS/TSFS%202016_22k.pdf s 53-56

Krocktest av rullstolar:

ISO 7176-19

Förankringssystem av rullstol:

ISO 10542-2

Syfte

Syftet med detta dokument är att visa en sammanställning av respektive leverantörs säkerhetsinformation vid resa sittande i rullstol i färdtjänstbuss. Dokumentet innehåller också rekommendationer till förskrivare vid förskrivning av rullstol och som information till patient.

Omfattning

Rullstolar i sortiment Norrbottens län.

Ansvarsfördelning

Förskrivare gör riskanalys och bedömer behov av tillbehör vid förskrivning av rullstol.

Beskrivning av leverantörernas krav

Leverantör, Rullstolsmodell	Sammanfattning från manual	Kommentar
Etac, Cross, Transit	<p>Krocktestade och godkända enligt ISO 7176-19</p> <p>I första hand bör personen flytta över till fordonssäte. Om fordonssäte används ska rullstolen fastsättas enligt regler eller förvaras i bagageutrymme.</p> <p>I andra hand om personen sitter kvar i rullstolen ska rullstolen förankras framåtvänd och personen använda separat trepunktsbälte som är förankrat i fordonet. Parkeringsbroms ska användas. Tillbehör som kan demonteras utan verktyg tas bort.</p> <p>Ett rätt inställt huvudstöd ska användas. Ryggstödet ska vara i höjd med eller över personens skuldror.</p> <p>Tvärstag eller huvudstödsfäste ska användas (Cross 5)tvärstag (cross 5 xl) om rullstolens egna huvudstöd används.</p>	<p>Individuell behovsbedömning bör göras av förskrivare. Kraven kan komma i konflikt med personens förflyttningsförmåga.</p>
Invacare Azalea, Dahlia	<p>Rekommenderar i första hand att personen transporteras i fordonets fasta säte. Rekommenderar inte transporter i rullstolen. Om personens vikt är under 22 kg ska rullstolen inte användas som fordonssäte.</p> <p>I de fall personen måste transporteras i rullstolen så måste säkerhetsföreskrifter följas:</p> <p>Rullstol med person ska transporteras framåtvända i färdriktningen.</p> <p>All lös extrautrustning som bord, bålstöd, abduktionskudde osv ska tas bort och förvaras på säkert sätt.</p> <p>Rullstolen ska spännas fast med fyra fästpunkter. Personen ska använda trepunktsbälte som är förankrat i fordonet. Båda fastspänningssystem och trepunktsbälte ska vara godkända enligt ISO-10542-2. Bältet ska sitta så nära personen som möjligt utan att orsaka obehag, inget av rullstolens delar får sitta mellan bältet och personen.</p> <p>Rygg- och sitsvinkeln ska justeras till grundposition.</p> <p>Nackstöd ska alltid användas vid transport och justeras så att personen får stöd av den.</p>	<p>Individuell behovsbedömning bör göras av förskrivare.</p> <p>OBS! Höftbälte kan användas som tillägg till, men aldrig istället för, ett godkänt fastspänningssystem (trepunktsbälte).</p>

Leverantör, Rullstolsmodell	Sammanfattning från manual	Kommentar
LB Medical, IChair	<p>Avråder från att rullstol används som säte i fordonstransport.</p> <p>Om möjligt ska säten och tillhörande säkerhetssystem i fordonet användas</p> <p>Rullstolen måste ha särskilda förankringpunkter. Ingår inte alltid i standardleveransen men kan beställas.</p> <p>Endast 4punkts-förankringssystem enligt ISO 10542-2 får användas.</p> <p>Om rullstolen ska användas som säte måste rullstolen vara kontrollerad enligt ISO 7176-19.</p> <p>Det finns angivet på rullstolen om den är godkänd för persontransport i fordon. (Klistermärke med liten vit minibus med rullstol i, överkryssad om inte godkänd. Sitter på höger framsida på rullstol.</p> <p>Rullstolen får endast färdas i färdriktningen.</p> <p>Bältet i rullstolen ersätter inte bilens säkerhetsbälte. Transportfordonets trepunktsbälte ska användas</p> <p>Säkerhetsbälten måste ligga an nära kroppen, inte runt armstöd eller drivhjul. Det ska dras åt tight.</p> <p>Ev. huvudstöd på rullstolen finns för att stötta upp användarens huvud vid normal drift men ersätter inte ett fast huvudstöd i fordonet.</p> <p>Ställbara ryggstöd ska ställas lodrätt.</p> <p>Höjd- och vinkelställbara benstöd ska ställas i grundposition.</p> <p>Lösa tillbehör ska tas bort och förvaras på säker plats.</p> <p>Den som ansvarar för transporten ska ha lämplig utbildning och vara väl förtrogen med de gällande säkerhetsföreskrifterna och följa dem.</p> <p>Om en rullstol varit med i en trafikolycka måste det kontrolleras av hjälpmedelscentralen innan den används på nytt!</p>	

Leverantör, Rullstolsmodell	Sammanfattning från manual	Kommentar
Permobil	<p>Rullstolen får bara transporteras i fordon som är godkända för detta ändamål.</p> <p>Rullstolen ska sättas fast enligt anvisningar från tillverkaren av fordonets festsättningssystem, i fyra fästpunkter. För privatfordon ska fordonet vara utrustat med låssystem som är godkänt av permobil.</p> <p>Brukaren måste använda trepunktsbälte som är fäst i fordonet. Korrekt placering är på insidan av rullstolens armstöd och ska sitta tätt mot brukarens kropp.</p> <p>Rullstolen ska vara krocktestad och godkänd.</p> <p>Rullstolen ska vara utrustad med nackstöd</p> <p>Lösa komponenter som ex bricka ska plockas bort och spännas fast separat i fordonet eller spännas fast vid rullstolen men placeras en bit från brukaren med energiupptagande stoppning mellan brickan och brukaren.</p>	

Leverantör, Rullstolsmodell	Sammanfattning från manual	Kommentar
Panthera S3/U3, S3 Swing	<p>Panthera S3 / U3 /S3 swing är krocktestade enligt ISO-7176-19:2008 och är godkänd för användning vid transport i färdtjänstfordon. S3 swing upp till 136 kg.</p> <p>Med godkända fastspänningsanordningar och bälten kan brukaren sitta kvar i stolen vid transport i fordon, men Panthera AB rekommenderar det inte.</p> <p>De poängterar att det bästa alternativet vid transport i fordon alltid är en förflyttning från rullstolen till ett vanligt bilsäte med bälte.</p> <p>Om brukaren sitter kvar i rullstolen under transporten, rekommenderar de att rullstolens rygg är i höjd med eller över brukarens skuldror.</p> <p>Brukaren ska vara fastspänd i fordonet med ett 3-punktsbälte. Detta för att minimera risken för skador på huvud och bröstorg vid inbromsningar och en eventuell kollision.</p> <p>Fordonets säkerhetsbälte ska ligga mot kroppen. Säkerhetsbältet får inte hållas undan från kroppen med någon del av rullstolen. Se Fig. 24 och Fig. 25.</p> <p>Lösa tillbehör på stolen ska plockas bort, för att minska risken att brukaren eller medpassagerare skadas</p> <p>Rullstolen ska alltid vara vänd i fordonets färdriktning när brukaren sitter i stolen under transport. Undantaget är om transportfordonet är utrustad med en anordning utformad enligt Bussdirektiv 2001/85/EG (buss i kollektivtrafik)</p> <p>Rullstolen ska alltid fästas i fordonet i fyra punkter.</p> <p>Rullstolens utförande vid krocktestet</p> <p>Chassi komplett, bredd 39, Rygg komplett, bredd 39, höjd 40, Fotbåge, bredd 39, Drivhjulstd 24” med titandrivring, Hög broms, Tippskydd, Sidoskydd med skärm, Dyna, bredd 39, 2,5 cm.</p> <p>Rullstol i annan konfiguration än testutförandet kan inte garanteras uppfylla kraven för ISO-7176-19:2008 och ISO-10542:2000.</p> <p>Se bruksanvisning för mer info</p>	<p>Individuell behovsbedömning bör göras av förskrivare.</p> <p>Kraven kan komma i konflikt med personens förflyttningsförmåga.</p>